

**ACORD 109/2020, de 23 de desembre, del Ple del
Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

**Recomanacions sobre el tractament informatiu de les persones migrades i
refugiades als mitjans de comunicació**

Una de les funcions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) és promoure l'adopció de normes d'autoregulació del sector audiovisual. En aquest marc, el CAC, en col·laboració amb diversos agents del sector audiovisual, institucions i entitats, elabora recomanacions sobre temàtiques diverses que tenen com a objectiu millorar la qualitat de la informació i dels continguts emesos als mitjans audiovisuals.

L'increment de persones migrades i refugiades que arriben a la Unió Europea a través del mar Mediterrani ha posat el fenomen migratori en el centre del discurs mediàtic. El CAC considera necessari actualitzar les *Recomanacions sobre el tractament informatiu de la immigració* que va publicar l'abril del 2002 i ampliar-ne l'abast no només a les persones migrades, sinó també a les persones refugiades. L'objectiu d'aquesta actualització és adequar-se al context social català i a la realitat mediàtica actuals i donar eines als i les professionals dels mitjans de la comunicació i dels gabinets de comunicació d'autoritats, cossos professionals de seguretat i institucions públiques per tractar aquesta matèria de manera acurada.

Aquestes recomanacions es poden aplicar a qualsevol informació periodística, amb independència del format o del mitjà emprat per difondre-la: televisió, ràdio, premsa, mitjans digitals, plataformes o xarxes socials. També són d'aplicació als espais mediàtics d'opinió, debats i entrevistes, en els quals la figura de la persona moderadora o entrevistadora és fonamental davant posicions no respectuoses.

La idea principal d'aquestes recomanacions és reconèixer i valorar la diversitat etnocultural, evitar l'estigmatització i la reproducció d'estereotips i prejudicis, i donar elements que facilitin una informació acurada i un tractament dels problemes socials des d'una perspectiva que contribueixi a solucionar-los.

En l'elaboració d'aquestes recomanacions destaquen les aportacions de la Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual, la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, el Col·legi de Periodistes de Catalunya i l'Institut Europeu de la Mediterrània. Així com les del Col·legi de Pedagogs de Catalunya, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, el Consell Nacional de les Dones de Catalunya, les Entitats Catalanes d'Acció Social, la Fundació del Secretariado Gitano, l'Observatori de Cobertura de Conflictes de la Universitat Autònoma de Barcelona i Xenomedia de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per 3 vots a favor i 1 vot en contra amb vot particular, el següent

ACORD

Únic. Aprovar el document *Recomanacions sobre el tractament informatiu de les persones migrades i refugiades als mitjans de comunicació*, que s'adjunta a aquest acord com a part integrant.

Barcelona, 23 de desembre de 2020

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya

RECOMANACIONS

RECOMANACIONS SOBRE EL
TRACTAMENT INFORMATIU DE

LES PERSONES MIGRADES I REFUGIADES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Febrer del 2021

Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi la procedència (autoria, títol, organisme editor) i que no es faci amb finalitats comercials. No es permet la creació d'obres derivades sense autorització expressa de les persones autors i de l'organisme editor.

Edició:
Consell de l'Audiovisual de Catalunya
c. dels Vergós, 36-42
08017 Barcelona

1a edició electrònica: febrer del 2021

INTRODUCCIÓ

Totes les persones tenen dret a migrar.¹ L'increment de persones migrades i refugiades que arriben a la Unió Europea a través del mar Mediterrani i de l'oceà Atlàntic ha posat el fenomen migratori en el centre del discurs mediàtic, tot i que no és aquesta l'única expressió del fet migratori. Les migracions són un fet estructural, habitual i permanent i, per tant, convindria que així fossin tractades també pels mitjans de comunicació.

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha considerat necessari actualitzar les *Recomanacions sobre el tractament informatiu de la immigració* que va publicar l'abril del 2002 i ampliar-ne l'abast no només a les persones migrades, sinó també a les persones refugiades. L'objectiu d'aquest nou document és adequar-se al context social català i a la realitat mediàtica actuals i donar eines als i les professionals dels mitjans de la comunicació i dels gabinets de comunicació d'autoritats, cossos professionals de seguretat i institucions públiques per tractar aquesta matèria de manera acurada. La idea principal d'aquestes recomanacions és reconèixer i valorar la diversitat etnocultural, evitar l'estigmatització i la reproducció d'estereotips i prejudicis, i donar elements que facilitin una informació acurada dels problemes socials.

En l'elaboració d'aquestes recomanacions destaquen les aportacions de la Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual, la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, el Col·legi de Periodistes de Catalunya i l'Institut Europeu de la Mediterrània. Així com les del Col·legi de Pedagogs de Catalunya, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, el Consell Nacional de les Dones de Catalunya, les Entitats Catalanes d'Acció Social, la Fundación del Secretariado Gitano, l'Observatori de Cobertura de Conflictes de la Universitat Autònoma de Barcelona i Xenomedia de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya.

La informació referida a les persones migrades o refugiades ha de vetllar pels drets fonamentals a la llibertat d'expressió, la privadesa, la pròpia imatge, la lliure voluntat de les persones o la protecció de les dades personals que s'han d'aplicar amb independència del país d'origen o de la condició de les persones que s'hi veuen involucrades. Així mateix, pot ser un element que contribueixi a facilitar els processos d'inclusió i cohesió social, i a conscienciar i sensibilitzar sobre els problemes i les realitats de les persones migrades i refugiades.

En general, els mitjans haurien de donar veu a fonts diverses, de tots els àmbits socials i culturals, que ofereixin una perspectiva més àmplia i plural a les informacions sobre migracions i refugi, i no recórrer únicament a autoritats, administracions i cossos

¹ Migrar és un dret recollit a l'article 13 de la [Declaració Universal de Drets Humans](#) (1948). Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat; i tota persona té dret a sortir de qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.

professionals (seguretat, prevenció, assistència, serveis, sanitat, etc.). Per la seva part, aquestes fonts haurien d'assumir amb plena consciència la seva condició i facilitar la tasca dels mitjans de comunicació. És cabdal difondre amb responsabilitat informació i missatges sobre el fet migratori i les persones refugiades, així com transmetre el caràcter divers de la nostra societat. Cal que els serveis d'informació i comunicació de les administracions també segueixin aquestes recomanacions.

Com a creadors d'opinió pública, els mitjans de comunicació públics i privats haurien de ser conscients de la funció que poden tenir en la inclusió social de les persones migrades i refugiades. Tant les empreses com els i les professionals de la comunicació haurien de ser agents actius en la difusió de coneixement sobre les migracions i els seus contextos, fins i tot amb una funció pedagògica, que contribueixi a normalitzar la percepció del fet migratori com una realitat social estructural. Els mitjans també haurien d'explicar les causes i conjuntures que envolten els processos migratoris i, si s'escau, quina és la legislació que regula la situació administrativa de les persones migrades.

L'objectiu d'aquest document és col·laborar amb els i les professionals de la comunicació i crear eines d'autoregulació que permetin adoptar criteris d'estil propis a l'hora d'informar sobre temes relacionats amb les persones migrades i refugiades. Aquestes recomanacions es poden aplicar a qualsevol informació periodística, amb independència del format o del mitjà emprat per difondre-la: televisió, ràdio, premsa, mitjans digitals, plataformes o xarxes socials. També són d'aplicació als espais mediàtics d'opinió, debats i entrevistes, en els quals la figura de la persona moderadora o entrevistadora és fonamental davant posicions no respectuoses.

Aquestes recomanacions també s'adrecen a les plataformes d'intercanvi de vídeos i a les xarxes socials, atesa la importància assolida pel que fa al consum audiovisual i al seu caràcter col·laboratiu. La facilitat de creació, de difusió i de rèplica d'aquests serveis pot afavorir la presència de continguts nocius o que incitin a la violència, l'odi, la xenofòbia o la discriminació. En aquest sentit, la responsabilitat és compartida entre les persones usuàries o generadores de continguts i les plataformes i les xarxes, que han d'establir els mecanismes i les mesures que disposa la normativa audiovisual contra aquests continguts.

En termes generals, els mitjans de comunicació dediquen una atenció especial a l'hora d'informar sobre infants i adolescents. En el cas de la infància i l'adolescència migrada sola, sense referents adults ni familiars, és encara més indispensable fer-ne un tractament informatiu acurat. En aquest sentit, recordem les recomanacions específiques incloses en les [*Recomanacions sobre el tractament informatiu de la infància i l'adolescència tutelades per l'Administració*](#), elaborades pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

A l'últim, recordem la importància de fer comunicació amb perspectiva de gènere també quan s'informi sobre persones migrades i refugiades. No es donarà visibilitat a la migració femenina si no s'informa sobre les seves experiències, aportacions i vivències amb un enfocament comunicatiu inclusiu i no sexista, lluny d'estereotips de gènere i que doni veu a les dones migrades i refugiades.

RECOMANACIONS

01

Fer ús d'un llenguatge precís, respectuós i inclusiu.

Els conceptes no són neutres. L'ús del llenguatge és clau tant per allunyar-se de tòpics discriminadors com per prevenir el racisme. Per aquest motiu, es recomana:

- **Evitar l'ús de paraules o expressions inexactes.** Termes com *allau*, *onada* o *proliferació d'immigrants* poden reforçar la idea d'una invasió massiva de persones migrades o refugiades i fan una equiparació amb la catàstrofe i el descontrol. A més, es recomana no recórrer a metàfores, ja que simplifiquen i sovint generen paral·lelismes erronis que poden esdevenir clixés i estereotips discriminatoris.
- **No utilitzar termes o expressions com *il·legal*, *il·lícit*, *irregular*, *indocumentat* o *sense papers* per definir o qualificar persones.** Ningú és *il·legal*.² Si s'escau, es pot fer referència a la circumstància que la persona està en una situació administrativa no regularitzada.
- **Defugir les contraposicions *nosaltres/ells*** mitjançant l'ús de termes com ara *autòctons/immigrants* o *els d'aquí/els de fora*, o l'expressió *catalans de tota la vida*, o *la seva terra*, ja que emfasitzen les diferències i segreguen.
- **No parlar que una persona és *migrada*.** És més acurat dir que *va migrar* o *ha migrat*, parlant de dates i llocs precisos. La condició de persona migrada és, per definició, transitòria.
- **No parlar de persones refugiades com a persones que viuen necessàriament fora de l'Estat espanyol.** Moltes de les persones refugiades o demandants d'asil hi viuen.
- **No fer servir termes com *àrab*, *asiàtic*, *subsaharià*, *de l'Est* o *llatinoamericà*, ja que responen a categories macroètniques que homogeneïtzen grups diversos** i que, per reiteració d'ús en els discursos mediàtics, s'adopten socialment com a categories naturals quan no ho són.
- **No confondre adjectius que es refereixen a la religió** (*musulmà*, *islàmic* o *jueu*, per exemple), **amb d'altres relatius a l'origen geogràfic o cultural** (*israelià*, *magribí*, *xinès*).
- **Recordar que els actes terroristes els cometen individus o determinades organitzacions. Així, no s'ha d'adjectivar el terrorisme en funció de l'origen, l'ètnia o la religió dels seus autors**, sinó identificar el grup terrorista concret que l'exerceix (p. e., ISIS, Boko Haram, Sendero Luminoso, etc.). L'ús de l'expressió *terrorisme islàmic* s'hauria de substituir per la de *terrorisme gihadista*.^{3 i 4}

2 Article 2 de la [Declaració Universal dels Drets Humans](#): "Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania."

3 Determinades organitzacions terroristes s'autoproclamen *gihadistes*, però cal tenir en compte que *gihad* és un precepte de l'Alcorà al voltant de la superació personal.

4 Per a més informació, vegeu les [Recomanacions sobre la cobertura informativa d'actes terroristes](#).

02

Adoptar una postura crítica i activa davant els discursos discriminatoris i xenòfobs.

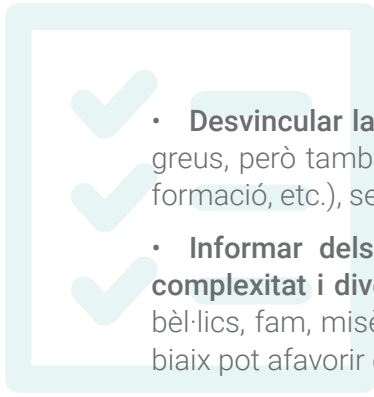
- **Cal aportar dades i context com a elements que poden desactivar els discursos d'odi, racistes i xenòfobs i rebatre'ls.** Evitar difondre els arguments discriminatoris sense oferir aquesta contraposició. Aquesta recomanació és especialment rellevant en els espais d'opinió, entrevistes, tertúlies i debats, en els quals la persona moderadora o entrevistadora ha de tenir una actitud activa i crítica davant possibles postures discriminatòries i irrespectuoses.
- **Marcar i atribuir degudament les cites textuais de referències racistes o discriminatòries,** encara que siguin de caràcter històric o erudit, i proporcionar-ne, fins on sigui possible, referències sobre l'autoria i el context de formulació.
- **Aportar punts de vista diversos per enriquir el discurs periodístic** i oferir una visió més àmplia i plural del fet migratori, més enllà d'una visió eurocèntrica o "occidentalista".
- **Allunyar-se d'actituds proteccionistes, així com de posicions etnocèntriques en tractar una comunitat ètnica, cultural o social amb els estàndards d'una altra.** Cal tenir present també la diversitat i l'heterogeneïtat pròpies de cada comunitat per evitar simplificacions.
- **Extremar la cautela i adoptar una postura crítica davant les atribucions o vinculacions d'un comportament individual concret a l'origen, la religió, la cultura, l'ètnia o el color de pell de la persona.** De la mateixa manera que no s'ha d'associar el comportament d'un individu a la comunitat amb la qual és o pot ser identificat, tampoc no s'ha de generalitzar i atribuir a tota una comunitat allò que hagi fet una persona.
- **Cal posar una atenció especial en les informacions sobre població migrada amb especificitats ètniques,** per evitar que pugui ser discriminada per aquest motiu (p. e., comunitat gitana d'altres països).

03

Ajudar a superar els prejudicis i estereotips negatius sobre la immigració i el refugi.

El discurs informatiu no pot incitar a assumir o perpetuar prejudicis i estereotips de naturalesa xenòfoba o discriminatòria. Els estereotips negatius sobre immigració afecten generalment les comunitats vulnerables. Els mitjans poden aportar elements discursius que contribueixin a superar aquests estereotips. Amb aquest objectiu, es recomana:

- **Tractar la immigració i el refugi com a qüestions informatives i no pas com a problemes.** Cal concebre la immigració com un fenomen de desplaçament de població estructural i no pas com una excepció o amenaça.
- **Equilibrar la cobertura de conflictes o de tensions amb notícies sobre inclusió,** exemples de construcció d'espais comuns i experiències d'enriquiment mutu a les societats d'acollida.
- **No associar els fluxos migratoris amb la violència, la marginalitat, el desordre o la delinqüència,** així com tampoc vincular les persones migrares o refugiades amb criminalitat o terrorisme.

- **Desvincular la migració de la fatalitat.** Els motius per migrar són diversos, alguns molt greus, però també poden ser per millorar la vida pròpia en algun aspecte (familiar, laboral, formació, etc.), sense que sigui sempre un desplaçament forçat per una situació extrema.
- **Informar dels països d'origen de les persones migrades i refugiades en la seva complexitat i diversitat,** i no centrar-se sistemàticament en informacions sobre conflictes bèl·lics, fam, misèria o pobresa extrema. Si només es fa referència a aspectes negatius, el biaix pot afavorir que apareguin estereotips discriminatoris.
- **Parlar de les causes estructurals dels moviments migratoris,** que són un fenomen global que persistirà en el futur.
- **No atribuir determinades expressions de diversitat etnocultural o fenotips com a trets distintius de determinades comunitats de persones migrades o refugiades.** Cal tenir en compte que moltes d'aquestes característiques es donen en persones nascudes a Catalunya.

04

Informar sense sensacionalisme ni dramatisme.

L'espectacularització i la dramatització fomenten les visions tòpiques i simplificadores. Per aconseguir un tractament mediàtic del fet migratori allunyat del sensacionalisme, es recomana:

- **Reforçar la reflexió experta que faciliti la comprensió de les raons profundes d'allò que s'esdevé.** L'ús d'elements merament anecdòtics, rutinaris o superflus no incorpora informació significativa.
- **Evitar el desplegament desproporcionat de mitjans i d'estratègies de sobreatenció,** que només afavoreixen engrandir la dimensió d'esdeveniments o conflictes determinats, directament o indirectament relacionats amb les persones migrades i refugiades. Aquesta sobreatenció pot generar distorsions sobre el fenomen, com ara la idea, estesa però equivocada, que la majoria de migrants arriba en pastera i no en avió.
- **Evitar utilitzar tècniques de pescaclics (clickbait) per buscar la viralització dels seus continguts i els ingressos publicitaris.** Aquestes tècniques acostumen a ser banalitzadores i sensacionalistes. Cal tenir una cura especial amb els titulars i els reclams de les notícies, ja que la brevetat de temps o d'espai pot afavorir la manca de precisió o l'aparició d'estereotips negatius.
- **Evitar emetre plans curts de persones ferides o mortes, encara que es tracti d'esdeveniments allunyats de l'àmbit de referència dels mitjans,** a l'hora d'informar sobre tragèdies personals. Allò que no faríem amb notícies properes, tampoc no s'hauria de fer amb informacions d'altres indrets.

05

Contextualitzar les informacions sobre persones migrades i refugiades.

Per presentar a la ciutadania una visió acurada de les migracions i de la seva diversitat, cal defugir les descripcions parcials i incompletes i proporcionar context i elements d'anàlisi, així com una gamma àmplia de punts de vista i d'opinions. Així, per aconseguir un tractament acurat de les migracions i de la seva diversitat es recomana:

- **Aportar dades sobre la situació dels països d'origen de les persones migrades** i sobre els fluxos migratoris internacionals que milloren la qualitat de la informació, faciliten la reflexió de l'audiència i contribueixen a desfer els estereotips negatius sobre la immigració.
- **Ampliar el ventall de temes, de perspectives i de realitats per ajudar a evitar la fatiga informativa.**
- **Tenir en compte el rerefons social, el marc legal existent, les motivacions i les condicions socioeconòmiques** en què es duen a terme els processos migratoris.
- **Defugir l'emissió d'imatges d'arxiu per il·lustrar notícies que no es corresponen amb els continguts, ja que pot provocar equívocs.** En qualsevol cas, si s'emeten han d'anar sempre degudament referenciades i s'han d'ajustar a criteris de pertinència.

06

Donar veu a les persones migrades i refugiades i vetllar per la diversitat de les fonts d'informació.

Per tal de fomentar la pluralitat de veus i de mirades, les fonts de la informació han de ser àmplies i representatives de la diversitat social. Recollir la visió del món i les experiències de qui es desplaça enriqueix el tractament informatiu de qualsevol tema.

Per reflectir la pluralitat i la diversitat social és necessari:

- **Donar veu a persones d'orígens diferents per opinar de tot tipus de qüestions i no només sobre immigració**, com una forma de garantir el seu dret a la llibertat d'expressió i a la participació social. D'aquesta manera se'n normalitza la presència i la participació mediàtica com a ciutadans i ciutadanes protagonistes de qualsevol tipus de notícia i en àmbits diferents a la seva condició de persona migrada, refugiada o de minoria.
- **Afavorir que entre les persones expertes i professionals que emeten missatges i/o opinions, també s'hi inclogui persones procedents dels països d'on prové la notícia**, no només per vetllar a favor de la diversitat de les fonts, sinó també per l'aproximació cultural al fet noticiable. L'objectiu hauria de ser oferir un missatge realista i dimensionat segons el context on es produeix.

La participació activa de representants de les comunitats i els directoris i les agendes de persones expertes i d'associacions i d'entitats poden ser de molta utilitat en aquesta tasca.

07

Incorporar als continguts la perspectiva de gènere i la interseccionalitat.

Les persones migrades i refugiades en conjunt estan infrarepresentades als mitjans de comunicació, però hem de tenir en compte que hi ha factors que en provoquen una doble o triple invisibilització. És el cas de les dones migrades o refugiades. Aquesta invisibilització s'agreuja quan es tracta de dones grans o de nenes.

Incorporar la perspectiva de gènere i la interseccionalitat passa per:

- **Visibilitzar les dones migrades i refugiades, fer-les protagonistes i donar-los veu** per vehicular el seu discurs, així com informar sobre les temàtiques específiques que els afecten.
- **Fer un ús no sexista del llenguatge escrit i oral; utilitzar imatges no sexistes i inclusives; aportar dades desagregades per sexe**, i elaborar missatges i continguts que trenquin i qüestionin els estereotips de gènere envers les persones migrades i refugiades.
- **Tenir en compte la interseccionalitat de les persones**: hi ha molts altres eixos que formen la identitat i la manera de ser i d'estar al món. Aquests factors poden ser, a més del gènere, l'edat, l'orientació sexual, l'ètnia, la religió, la discapacitat, etc. i poden ser causa de desigualtats, discriminacions i invisibilització.

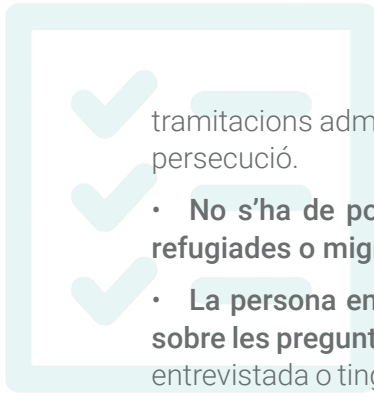
En aquest sentit, convé que els mitjans promoguin la representació de persones migrades i refugiades amb una perspectiva d'interseccionalitat, es facin ressò de la seva realitat i visibilitzin les problemàtiques que pateixen fruit d'aquestes interseccions.

08

Respectar els drets i la lliure voluntat de les persones migrades i refugiades a l'hora de presentar-les i entrevistar-les.

L'aplicació dels drets i dels principis relacionats amb el respecte a la intimitat de les persones ha de ser escrupolosa en relació amb la informació sobre immigració.

- **Sempre s'ha de comptar amb el consentiment explícit** de la persona abans de fer una entrevista i comunicar-li clarament els objectius i l'abast de la publicació o de l'emissió per no crear falses expectatives.
- **Les persones poden ser presentades amb el seu nom i cognoms, o fent esment de les seves característiques professionals o cíviques**. No s'aconsella definir-les en funció del seu grup cultural, religió o ètnic, si no s'escau. **Cal preguntar en cada cas si volen ser presentades com a migrades o refugiades o no**.
- **El mitjà no hauria d'adjudicar condició anònima als seus testimonis, si no és que ells ho solliciten explícitament**. Tanmateix, protegir la identitat de la persona entrevistada pot ser fonamental en alguns casos per evitar possibles riscos o conseqüències derivades de la seva identificació. Cal acordar si es prenen mesures de seguretat, com ara constar amb un nom fictici, ometre o modificar dades personals, difondre o no la seva imatge, pixelar-la, gravar-la d'esquena, a contrallum o distorsionar-li la veu. Aquestes precaucions s'han d'extremar encara més en el cas de les persones refugiades: identificar-les podria complicar les seves

tramitacions administratives o, fins i tot, podria posar-les en perill si estan patint cap tipus de persecució.

- **No s'ha de posar l'atenció en la situació legal o en el país d'origen de les persones refugiades o migrades si el context i l'interès informatiu no ho justifiquen.**
- **La persona entrevistada ha de disposar del temps suficient per entendre i reflexionar sobre les preguntes que li fan.** En el cas que la o el periodista no parli la llengua de la persona entrevistada o tingui dificultats de comprensió, cal recórrer a professionals de la interpretació o de la traducció per tal d'evitar malentesos, per garantir els drets de la persona entrevistada i que se senti més còmoda. Aquesta recomanació ha de ser especialment observada quan es tracti d'infants o adolescents.
- **No s'haurien de gravar imatges invasives o plans curts** sense comptar amb l'autorització expressa de la persona entrevistada.
- **Cal extremar la cura per evitar fer-los revivre situacions doloroses, experiències traumàtiques o fer-les sentir incòmodes.**

09

Moderar les plataformes participatives en línia per eliminar missatges amb contingut discriminatori o d'odi.

Els mitjans de comunicació han de controlar i moderar de manera activa les seves plataformes participatives en línia per tal de detectar i eliminar missatges racistes i xenòfobs que difonguin estereotips discriminatoris, prejudicis o que fomentin la discriminació de les persones migrades i refugiades.

De la mateixa manera, les plataformes d'intercanvi de vídeos i les xarxes socials han d'aplicar els **mecanismes necessaris per desactivar els missatges i els continguts audiovisuals nocius, i els discursos d'odi, i evitar que les persones usuàries puguin fer-ne difusió.**

Així, seria útil que les plataformes d'intercanvi de vídeos i les xarxes socials disposessin d'una entitat de confiança (*trust flagger*) especialitzada a avaluar continguts en matèria de migracions, de manera que es reduís el temps de circulació d'eventuals missatges nocius.

Igualment, en el moment en què la persona usuària crea un canal o un perfil, les plataformes d'intercanvi de vídeos i les xarxes socials haurien d'explicitar la prohibició de difondre discursos amb contingut discriminatori o d'odi en relació amb les migracions, i recordar la responsabilitat de la ciutadania sobre aquesta qüestió.

Garantir la formació activa i les condicions de treball adequades de les i dels professionals de la informació.

Les empreses d'informació, en funció de la seva dimensió i de les seves possibilitats, haurien d'afavorir la formació, l'actualització i, si s'escau, l'especialització del seu personal en relació amb el tractament de les migracions i la diversitat als mitjans.

- Malgrat que les rutines de producció actuals no ho afavoreixen, caldria que **el personal disposés del temps i de les condicions de treball adients per poder elaborar continguts més acurats**, de més qualitat i amb més diversitat de fonts.
- Seria útil **establir criteris professionals i procediments interns que garanteixin la qualitat** en el tractament informatiu.
- Sense conculcar els procediments de selecció per mèrit, idoneïtat i oportunitat, les empreses mediàtiques haurien de **fomentar que la seva plantilla estigués formada per professionals d'origen cultural, religiós i ètnic divers, d'acord amb la pluralitat de la societat catalana**.⁵
- Per afavorir la formació de les persones que esdevindran professionals de la informació i la comunicació, convindria que **les facultats i els centres universitaris que imparteixen estudis de periodisme i de comunicació fomentessin iniciatives didàctiques que sensibilitzin l'alumnat de manera activa i transversal contra els discursos d'odi per motius de xenofòbia, racisme, sexisme, LGBTIfòbia o qualsevol altre**.

⁵ Alguns mitjans internacionals, com la BBC, ja tenen experiència a elaborar i aplicar [plans de diversitat per afavorir la inclusió](#) en les seves plantilles.

GLOSSARI

Els termes que formen aquest glossari intenten aclarir els conceptes principals relacionats amb les persones migrades i refugiades. Cal tenir en compte que alguns d'aquests conceptes estan en evolució i en debat actualment i poden variar. Per ordre alfabètic.

Acollida humanitària

Atenció sociosanitària d'urgència, programes d'acollida temporal i atenció a les necessitats bàsiques de persones migrades en situació de vulnerabilitat.

Acollida integral

Modalitat d'acollida que abasta tots els aspectes de les persones o famílies migrades, des dels més elementals –habitatge, sanitat, treball, educació–, fins als referits a l'acceptació en la comunitat i a la participació en la vida social, cultural i política d'aquella població.

Acord de Schengen

Acord pel qual diversos països d'Europa van suprimir els controls a les fronteres interiors (entre aquests països) i van traslladar aquests controls a les fronteres exteriors (amb tercers països), on s'apliquen normes comunes en matèries com ara control de fronteres, visats i cooperació. Es va establir un espai comú –denominat *espai Schengen*– que comprèn una gran part del continent europeu. Aprovat i signat a la ciutat de Schengen el 1985 i en vigor des del 1995.

Apàtrida

Persona que no té nacionalitat, que no és considerada nacional per cap Estat sota la seva legislació.

Aporofòbia

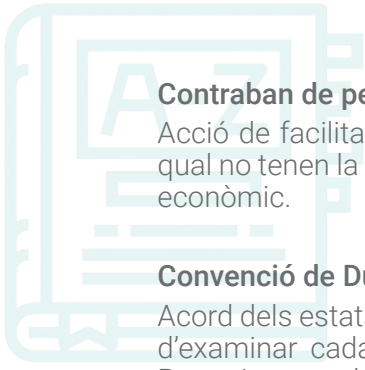
Forma de discriminació que neix d'un sentiment o comportament de rebuig o menyspreu cap a les persones pobres. Aquest fenomen pot anar associat, encara que no sempre, a un altre tipus de discriminació envers les persones migrants o migrades, per la situació de vulnerabilitat que aquests grups poden representar.

Asil

Pràctica mitjançant la qual un Estat garanteix la protecció i l'assistència d'aquelles persones que han fugit del seu país d'origen per diverses raons, generalment relacionades amb la violació d'un o diversos drets fonamentals. Encara que s'acostuma a associar a l'àmbit polític, en realitat també engloba els qui pateixen persecució per la seva raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinions polítiques. La Declaració Universal dels Drets Humans, la Convenció de Ginebra i la Carta dels Drets Fonaments de la Unió Europea preveuen el dret d'asil.

Cohesió social

Grau de consens dels membres d'un grup social o la percepció de pertinença a un projecte o una situació comuna.

Contraban de persones

Acció de facilitar l'entrada il·legal de persones, sovint incloent-hi el transport, a un país del qual no tenen la nacionalitat ni el permís de residència, amb la finalitat de treure'n un benefici econòmic.

Convenció de Dublín

Acord dels estats membres de la Unió Europea pel qual s'estableix quin Estat és responsable d'examinar cada sol·licitud d'asil. Es va signar el 1990 i Espanya el va ratificar el 1995. Posteriorment, la Convenció va ser substituïda per la Regulació de Dublín II (2003) i Dublín III (2013).

Deportació

Devolució d'una persona estrangera al seu país d'origen després de ser-li denegat l'asil o com a conseqüència d'haver estat expulsada.

Desplaçada, desplaçat intern

Persona que ha estat forçada a sortir de la seva llar a causa del conflicte o de la persecució (p. e., motius similars als relatius al refugi), o a causa d'un desastre natural o d'una altra circumstància. A diferència de les persones refugiades, els desplaçats interns romanen en el seu propi país.

Devolució

Expulsió del territori nacional sense necessitat d'expedient de les persones estrangeres que pretenguin entrar il·legalment al país o que, havent estat expulsades contravenint la prohibició d'entrada al país.

Emigrant

Persona que du a terme un procés migratori, és a dir, que marxa d'un territori per establir-se en un altre.

Expatriada, expatriat

Persona que viu en un país diferent al seu d'origen de manera temporal o definitiva, per causes diverses vinculades especialment a la feina.

Extradició

Procediment pel qual les autoritats d'un Estat lliuren una persona a les d'un altre Estat que la reclama, perquè la jutgin o perquè compleixi una pena ja imposada.

Fluxos mixtos

Denominació dels moviments migratoris en què viatgen juntes tant persones migrades com persones refugiades, és a dir, amb necessitat de protecció internacional i que han abandonat els seus països per motius diversos. Cada vegada són més les persones en situació desesperada que protagonitzen els moviments migratoris, tant per la diversitat de raons que els obliguen a fugir com pels riscos a què s'enfronten.

Immigrada, immigrant

Relatiu a la població que ha fet un procés migratori i s'ha establert en un territori.

Immigrant

Persona que ha dut a terme un procés migratori i s'estableix en un territori.

Inclusió social

Procés que garanteix que totes les persones tenen les oportunitats i els recursos necessaris per participar completament en la vida econòmica, social i cultural, i per gaudir d'unes condicions de vida i de benestar que es consideren normals en la societat en què viuen. Una societat inclusiva disposa i habilita mecanismes per garantir els drets humans, la dignitat i la ciutadania activa de tothom qui en forma part.

Infant, adolescent o jove migrat/ada sol/a o no acompanyat/ada

Nenes, nens, noies i nois que fan els processos migratoris separats dels progenitors i d'altres parents i no estan sota la cura d'una persona adulta, a la qual li correspon, per llei o per costum, aquesta responsabilitat.⁶

Integració social

D'acord amb la Comissió Europea, la integració és un procés bidireccional i dinàmic d'encaix mutu per part de totes les persones immigrades i de les residents dels estats membres. Tanmateix, aquest és un concepte que socialment s'utilitza sovint com a sinònim "d'assimilació" i, per aquest motiu, és preferible no emprar-lo. Es recomana utilitzar el terme *inclusió*.

Interculturalitat

Perspectiva d'abordatge de la transformació social que es basa en tres principis: l'objectiu d'inclusió de totes les persones d'una societat; el coneixement, reconeixement i aprofitament de la diversitat, i el foment de la interacció positiva entre tots els seus membres.

Interseccionalitat

Teoria que estudia la interrelació entre les identitats socials i els sistemes d'opressió, dominació o discriminació. Afirmar que la identitat de les persones parteix de la interacció i la simultaneïtat de múltiples categories biològiques, socials i culturals com l'ètnia, el gènere, l'origen, l'estatus social, la discapacitat, l'edat, l'orientació sexual, la religió, etc. La interrelació d'aquests factors condiciona les possibles discriminacions, opressions o privilegis que puguin tenir les persones.

Islamofòbia

Aversió, odi, por, rebuig i/o hostilitat envers l'islam –religió basada en l'Alcorà– i, per extensió, cap a les persones que la practiquen.

⁶ Per a més termes relacionats amb la infància i l'adolescència migrada sola, vegeu el glossari de les [*Recomanacions sobre el tractament informatiu de la infància i l'adolescència tutelada per l'Administració*](#).

Matrimoni forçat

Matrimoni en el qual, com a mínim, una de les dues parts es casa sense el seu consentiment o en contra de la seva voluntat. Pot esdevenir una forma d'explotació del tràfic de persones.

MENA

Acronim de *menor estranger/a no acompanyat/ada*. Fa referència a nenes i nens estrangers que fan els processos migratoris soles i sols. Atès que és un terme estigmatitzat, convé substituir-lo per *infants o joves migrats/ades sols o soles o sense referents familiars*.

Migrant

Persona que està fent un procés migratori.

Moviments migratoris

Desplaçaments de persones migrants d'un lloc a un altre, bé de manera individual o en grup, amb un canvi de residència habitual. Fan referència a migrants no forçats, per la qual cosa no inclouen les persones refugiades i sol·licitants d'asil. Els moviments migratoris poden ser temporals o definitius.

Multiculturalisme

Procés en què dues o més cultures conviuen, però sense un coneixement mutu entre elles, ni cap enriquiment en el procés de convivència, més aviat comparteixen un territori però amb una interacció mínima entre si.

Mutilació genital femenina

Pràctica que es realitza a dones i nenes i que implica l'ablació total o parcial dels genitals externs femenins, o qualsevol altra agressió als òrgans genitals femenins, per raons culturals o religioses, sense finalitat terapèutica. Està considerada internacionalment una violació dels drets humans.

Polítiques d'inclusió

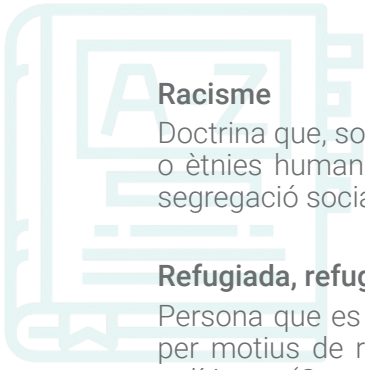
Mesures que promouen la participació plena de les persones estrangeres en la societat, en un marc de convivència d'identitats i cultures diverses.

Principi de no-devolució (*non-refoulement*)

Estableix l'obligació dels estats de no retornar una persona –directament o indirectament– a un lloc on la seva vida o la seva integritat física pugui córrer perill. Aquest principi és la pedra angular del dret internacional de les persones refugiades, ha estat recollit en tots els convenis de drets humans i és de compliment obligat per a tots els estats.

Protecció internacional

Concepte ampli que consisteix a garantir que les persones que han hagut de fugir del seu país, perquè hi han patit violacions de drets humans o estan en risc de patir-les, puguin gaudir dels drets humans bàsics, en absència de la protecció que els haurien de dispensar les autoritats del seu propi país. Un dels principis bàsics de la protecció internacional és la no-devolució.

Racisme

Doctrina que, sobre la base d'uns fenotips determinats, propugna la inferioritat d'unes races o ètnies humanes respecte d'altres i en virtut de la qual se'n justifica la discriminació, la segregació social, l'explotació econòmica, etc.

Refugiada, refugiat

Persona que es troba fora del seu país d'origen, perquè té un temor fundat de persecució per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença un grup social determinat o opinions polítiques (Convenció de Ginebra de 1951).

Repatriació

L'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) la defineix com el dret individual d'una persona refugiada o presonera de guerra de tornar al país de nacionalitat en determinades condicions. S'aplica també en situacions de crisi al personal diplomàtic i als funcionaris internacionals.

Rutes migratòries

Camins que recorren les persones migrants per arribar al seu destí, sovint travessant diversos països. En aquests trajectes, les persones poden estar exposades a situacions de risc.

Tràfic d'éssers humans

Acció de captar, transportar o acollir persones, sovint aprofitant-se d'una situació de vulnerabilitat, per mitjà de l'amenaça, l'ús de la força, l'engany, el rapte, el frau i l'abús de poder, o amb autoritat sobre les víctimes, amb la finalitat d'explotar-les i obtenir benefici.

Les explotacions poden ser diverses: explotació sexual, matrimonis forçats, esclavitud o servitud, explotació laboral, obligar a la mendicitat, a realitzar activitats delictives, a l'extracció d'òrgans o teixits corporals, etc.

Vulnerabilitat

Condició en què una persona té més risc i és susceptible de ser ferida o afectada físicament o moralment i de patir un perjudici per una situació determinada.

Xenofòbia

Actituds, prejudicis o conductes que rebutgen, exclouen i menyspreen altres persones pel fet de ser estrangeres.

DOCUMENTACIÓ DE REFERÈNCIA

ACNUR (2018). [Los medios de comunicación y las personas refugiadas.](#)

ASSOCIACIÓ MUNDIAL PER A LA COMUNICACIÓ CRISTIANA A EUROPA (WACC) (2017). [Cambiando el discurso: la representación de los refugiados y los migrantes en los medios de comunicación europeos](#)

CATALUNYA. [Estatut d'autonomia de Catalunya.](#)

CATALUNYA. [Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya.](#)

COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA (2016). [Codi deontològic.](#)

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2019). [Recomanacions sobre el tractament informatiu de la infància i l'adolescència tutelada per l'Administració.](#)

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2018). [Recomanacions sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació.](#)

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2002). [Recomanacions sobre el tractament informatiu de la immigració.](#)

CONSELL DE L'AUDIOVISUAL DE CATALUNYA (2001). [Recomanacions sobre el tractament informatiu de les tragèdies personals.](#)

CORPORACIÓ CATALANA DE MITJANS AUDIOVISUALS. [Llibre d'estil. Manual d'ús. Epígrafs 2.3.3.8 i Guia editorial. Epígraf 1.2.3.10](#)

FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE PERIODISTES D'ESPANYA (2017). [Código deontológico.](#)

GENERALITAT DE CATALUNYA (2019). [Acord per a un debat responsable sobre immigració i contra el racisme i la xenofòbia.](#)

MESA PER A LA DIVERSITAT EN L'AUDIOVISUAL (2013). [Guia de llenguatge inclusiu Immigració, racisme i xenofòbia.](#)

NACIONS UNIDES (1948). [Declaració Universal de Drets Humans.](#)

OBSERVATORIO DE LA ISLAMOFOBIA EN LOS MEDIOS (2019). [Un cambio a nuestro alcance. Islamofobia en los medios.](#)

RED ACOGE (2018). [Manual contra el inmigracionalismo.](#)

SOS RACISME (2020). [Invisibles. L'estat del racisme a Catalunya. Informe 2019.](#)

XARXA D'AUTORITATS DE REGULACIÓ MEDITERRÀNIES (2018). [Media Coverage of Migrants and Refugees in Audiovisual Media.](#)

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya